

Achilleus kvílí nad smrtí svého věrného přítele Patrokla. Jeho nářek uslyší Thetis a dá mu zhotovit novou zbroj

Tak tam sváděli boj jak plameny plápolající. Rychlý pak Antilochos již s poselstvím k Achillu přišel. Před lodmi se zobei vzhůru jej zastihl, kterak tam právě v myslí své přemítal o tom, co vskutku se nedávno stalo; mluvil pak, popuzen velmi, k své statečné duši: „Ach běda, pročpak se zase ženou ti Achájeci s dlouhými vlasy úprkem nazpět k lodím a ve zmatku rovinou pádí? Jen aby nesefšali mé myslí zlé útrapy bozi, jak mi to sdělila kdysi má matka a výslovně řekla, ještě že za mého žití rek opustí sluneční světlo, nejlepší z Myrmidonů, a zahyne rukama Trojských. Jistěže Menoitův syn udatný v boji mi zemřel, troufalec! Vždyť jsem mu kázal, ať odvrátí zhoubný ten požár, a pak se vrátí zas k lodím a neválčí s Hektorem silou!“

Zatímco přemýšlel takto jak ve své myslí, tak v srdci, slavného Nestora syn k němu přistoupil docela blízko, proléval vtělé slzy a sdílel mu žalostnou zprávu. „Chrabrého Pélea synu, ach běda, jak bolestnou zprávu nyní se ode mne dovíš — ta nikdy se neměla splnit! Mrtev je Patroklos tvůj, již o jeho bezduché, nahé tělo se válčí — vždyť zbroj má Hektór jiskřící přílbou.“

Zármutku černý mrak jej zahalil po těchto slovech. Vzápětí špinavý prach si oběma rukama nabral, hlavu si posypal jím a půvabné tváře si zhyzdil; Na jeho nebeské sukni ten černavý popel se vrstvil. Sám pak, velikán velký, tam ležel roztažen v prachu, oběma rukama v bolu si škubal i vlasy a hyzdil. Dívky, jež Achilleus získal a Patroklos jakožto kořist, v zármutku kvílely nahlas a sběhly se ze stanu kolem chrabrého Achillea a všechny se začaly v žalu rukama do prsou tlouci a každá se zachvěla v údech. Naříkal na druhé straně rek Antilochos a slzel,

rychle zas ucouvnu před ním a každý se rozprochne jin podobně nějakou chvílí je Trójané stíhali v davu, meči je bodali přitom a oštěpy se dvěma hroty; ale jak Aianti k nim se stočili čelem a pevně stanuli, zbledla jim tvář a nikdo již odvahu neměl kupředu skočit a dále se potýkat o mrtvé tělo.

Achájeci bez přerušení prýč horlivě mrtvolu nesli z bojiště k prostorným lodím, a za nimi zuřila bitva prudká jak planoucí oheň, jenž najednou vznikne a město lidnaté zachvátí, spálí; tu příbytky k zemi se řítí v ohromném plameni — k ohni i silný vítr zle ječí; právě takový lomoz jak koní, tak válčících mužů stáje se za nimi nesl, když z bojiště kvapili k lodím.

Oni jak tažní mezci, když s vypětím mohutné síly po cestě hrbolovité a drsné z pohoří vlekou mohutné lodní břevno neb trám a přitom jim srdce umdlévá v lopotné práci tou námahou velkou a potem, s takovým úsilím nesli teď mrtvého. Aianti vzadu útok zdržovali, jak dovede zdržovat proudy lesní výběžek horský, jenž daleko do pláně sahá, který i mohutných toků pak zdržuje přívaly zhoubné, odráží je a všem tok do pláně se zdarem svádí, takže ho nemůže příval svou silou prolomit, stejně Aianti Trójanů útok zpět stále tlačili, ti však v patách stíhali je a dva tak činili nejvíc, Aineiás, Anchísův syn, a proslulý hrdina Hektór.

Jako když mračno kavek neb špačků se blíží a náhle spustí ohromný křik, když uvidí jestřába letět, který všem malým ptákům jen záhubu nese, tak také přechali před Aineiem a Hektorem ve zmatku mladí Achájeci s ohromným křikem a na bitvu nepomyslili. Přemnoho krásných zbraní kol dokola přškopu spadlo Danaům utíkájícím, však válka se nepřerušila.

držel rekovu ruku, jenž sténal v svém hrdinském srdci; Antilochos se bál, že mečem si podrízne hrdlo.

Achilleus zakvílel strašně. Jej zaslechla vznešená matka bydlící v hlubinách mořských, kde sídlo měl stařícký otec. Vzápětí zalkala Thetis a bohyně slukly se kolem, veškeré Néreoovny, co žily v těch hlubinách mořských: byla tam Kýmodoké a Thaleia, jakož i Glauké, Nésaté, Spetó a Thoé i Halié výrazných očí, Kýmothoé tam byla i Altaia, Limnóreia, Melité, Ijaira též, dál Agaué, Amfithoé, Ferusa, Dýnamené a Dóris, Dótó a Prótó, dále pak Dexamené a Panopé, Kallianeira, Amfinomé tam byla a Galateia, tak slavná, Némertés, Apsoudés též, a s nimi i Kallianassa, Ijanassa tam byla a Klymené, Ijaneira, Óreithýia a Maira i Amaltheia, ta vlá s krásnými vlasy, i jiné, co bydlily v hlubinách moře. Sříšbrná jeskyně byla těch rusálek plna a všechny do prsou pěstmi se bily a Thetis začala kvílet:

„Néreoovny, mé sestry, jen slyšte, at všechny to dobře zvíte, slyšice mne, co útrap a bolu mám v srdci. Ach, já ubohý tvor, já nešťastná rekova matka! Život jsem synovi dala tak skvělému, přeudatnému, výkvětu hrdinů všech — jak výhonek vypučel svěže; já jsem ho vypěstovala jak stroměček na svahu sadu, pak jsem ho na oblych lodích však poslala k šíjským hradbám, aby tam s Trójany válčil; jej nebudu nikdy už vítat, až by se navrátil domů zas do sídla Pélea otce. Avšak dokud mi žije a spatřuje sluneční světlo, rmoutí se — nemohu mu svou blízkost nikterak prospět. Přece však půjdu, at spatřím své milené dítě a slyším, jaký ho postihl žal, ač od lýtých bojů je vzdálen.“

Řekla, a z jeskyně vyšla; s ní krácely ostatní víly s pláčem — mořské vlny jim při chůzi ustupovaly. Jakmile přišly ty nymfy již do žírné Tróje, tu vyjdou

jedna za druhou na břeh, kde těsně za sebou stály na souši thessalské lodě kol rychlého Achilla. K němu, když tak zhluboka vzdychal, vtom přistoupila vznešená matka, hlasitě zalkala v bolu, pak objala synovu hlavu, a hned v žalostném nátku naň mluvila vzletnými slovy: „Dítě, proč pláčeš? Či jaký to žal ti do srdce vnikl? Povádej, netaj mi nic! Vždyť Zeus ti už vyplnil všechno, za co ses dříve modlil a k nebesům pozdvihl ruce, aby byl achájský lid až k samotným korábům zahrán, aby tě postrádal silně a svízelně útrapy prožil.“

Achilleus rychlý v běhu jí odvětil sténaje těžce: „Matko, olympský Zeus mi vyplnil sice mou prosbu, jaký však z toho mám zisk, když milý můj přítel mi zhyznul, Patroklos; nad všechny druhy já jeho si cenil jak vlastní hlavy — však toho jsem ztratil, neb Hektór jej zabil a nadto odňal mu výzbroj, tak krásnou a mohutnou — hotový zázrak! Boží jak nádherný dar jí poskytlí Péleovi

v den, kdy v manželské lůžko tě uvrhli se smrtelníkem.

Kéž bys bydlila doma i s vřelami nesmrtelnými

v moři a Péleus za což kéž dostal jen smrtelnou ženu! Taktó však bezpočtu útrap i tobě teď sužuje mysl pro syna, který zhyne, ježž nebudeš nikdy už vítat, až by se navrátil domů, vždyť velmi i srdce mi brání žít a stýkat se s lidmi i nadále, kdyby snad Hektór neměl o život přijít jak první, mým oštěpem proklán, splatit mi pokutu za to, že Patrokla oloupil o zbroj.“

Na to pak odpovídala mu Thetis a ronila slzy:

„Dítě, jak takhle mluvíš, už brzy mi zemřeš, vždyť ihned po Hektorovi i tobě je připraven žalostný osud.“

Achilleus rychlý v běhu se rozhorlil velmi a pravil: „Kéž jsem na místě mrtev, když neměl jsem přítele přispět, když jej zabíjel Hektór! Tak daleko z vlasti mi zhyznul, a já mu chyběl tam, abych od něho odvrátil zhoubu! Teď, kdy se nevrátím nikdy zas do milé otcovské země, když jsem se zachránce nestal jak Patrokla svého, tak druhů

ostatních, kterých tak mnoho zde zahubil proslulý Hektór, nýbrž tu u lodí sedím jak zbytečné břemeno země, přitom jsem takový rek, jak z Achájů oděných kovem žádný ve válce není, ač na sněmu jiní jsou lepší — — — Kéž by ve světě bohů i lidí svár veškerý zanik, jakož i hněv, jenž ponouká k zlosti i moudrého muže, neboť je sladší než med, když lidem do hrdla stéká, mocně však v hrudi mužů jak kouř se šíří a vzmáhá. Tak mě teď popudil k hněvu vojsk náčelník Agamemnón. Co se už stalo, však nechme, ač krivda nás nesmírně rmoutí, potlačme zlobu v svém srdci již z nutnosti. Já nyní půjdu, abych Hektora stihl, jenž milého druha mi zabil. Tehdy i podstoupím smrt, ať kdykoli Kronovec ráčí, jakož i ostatní bozi, vždy zjící, na mne ji seslat. Neunik, neunik smrti ni silný Héraklés, který Kronovci, vladaři Diu, kdys býval nejdražší, nýbrž přemoh jej souzený osud a urputná Hérina zloba. Tak budu ležet i já, až dokonám, je-li mi určen podobný úděl — však nyní kéž získám si nádhernou slávu, z Trójanek mnohou kéž pohnu i z Dardanek v řasnatém rouše, aby si rukama z tváří tak něžných stíraly slzy, aby též sténaly nahlas, a přitom ať poznají dobře, jak se já dlouho všech bitev tu vzdaluji. Ač mě máš ráda, od boje nezdržuj mě, vždyť k tomu mě nemůžeš přimět.“

Na to mu božská Thetis zas odpoví, stříbrnonohá: „Jistě je tohleto pravda, můj synáčku — slechetný čin je, v tísní záhubu náhlou chtít odvracet od milých druhů: ale tvá krásná zbroj, tak zářící, bronzová, teď je v majetku Tróu — sám Hektór, rek s jiskřící přílbou, ji teď má na plecích, pyšný se jí; já myslím, že nebude dlouho touto zbrojí se pyšnit, vždyť smrt je mu nablízku. Ty však v žádném případě dřív se nepouštěj v bitevní vřavu, dokud na vlastní oči bys nespátřil, že jsem zas přišla, neboť s východem slunce se zrána sem vrátím a tobě přinesu překrásnou zbroj, dar Héraista, vladaře ohně.“

Odejde po těchto slovech zas od svého syna a hned se obrátí k mořským sestřím a takto je osloví: „Vy se nyní ponořte zas v to mořské rozsáhlé hlno, abyste mořského starce a palác spartily otcův, jemu pak povězte všechno; já odejdu na strmý Olymp k Héraistu, slavnému Mistru, zda bude synovi mému ochoten zhotovit darem zbroj nádhernou, zářící leskem.“

Řekla, a vily ihned se vnořily do hlubin; Thetis, bohyně stříbrnonohá, šla opět na Olymp, aby svému milému synu zas přinesla nádhernou výzbroj.

Nohy ji na Olymp nesly. V té chvíli však achájské mužstvo přechalo s ohromným křikem pryč před slavným Hektorem, zhoubou

mužů, a doběhlo již k svým korábům při Hellésponu. Nebyl by z dopadu střel lid achájský v důkladné zbroji mrtvého Patrokla vyrval, jenž druhem byl Achilleovým, neboť ho dostihli zas jak vojáci pěší, tak jezdcí, zvláště syn Priamův Hektór, svou prudkostí podobný ohni. Třikrát za nohy vzadu ho uchopil proslulý Hektór dychtivý odvléci jej a hlasitě na Trójské volal, třikrát ho Aianti oba, v nichž kypěla mohutná síla, zahnali od zabitého; rek napořád, věro své síle, hned se naň ve vřavě hnál a hned zase postával, přičemž hulákal silně a křičel, však dozadu necouval vůbec.

Jako as plavého lva, když hlad jej nesmírně týrá, nemohou od dobytčete pryč venkovští pastýři zahnat, právě tak Aianti oba, ač ve zbrani, nemohli nijak Hektora Priamova zpět odehnat od zabitého. Snad by ho uchvátil přec a dosáhl nesmírné slávy, íris však rychlá jak vítr se snesla z Olympu kvapem s poselstvím k Achilleovi, ať chystá se k boji, což ovšem nevěděl Zeus ni ostatní bozi — ji vyslala Héra.

Stanula blízko něho a mluvila vzletnými slovy: „Povstaň, Péleův synu, z všech mužů ty nejstrašlivější,

Patrokla na pomoc přechej, vždyť pro něho urputná bitva u samých korábů zuří; v ní muži se vzájemně hubí; Achájeci na jedné straně tam mrtvolu padlého brání, Trojáné útočí těž, vždyť chtějí ho vyrvat a odnést do Tróje šlehané větry, a především proslulý Hektór dýchá ho odvléci tam; duch nutí ho, aby mu hlavu usekl od měkké šíje a potom ji nabodl na kůl. Vzhůru a děle tu neleží! Ať hrůza ti naplní srdce, že by měl trójským psům být Patroklos pochoutkou! Tobě bude to k hanbě, když *po zohavení* se mrtvola vrátí.“

Slavný Achilleus rychlý jí na to pak odpověděl: „Božská Írido, kterýpak z bohů sem ke mně tě s poselstvím poslal?“

Íris rychlá jak vítr mu vzápětí pravila toto:

„Sama Divoa choť mě poslala, vznešená Héra. Kronovec vládnoucí z výše nic neví, ni kdokoli jiný z ostatních blažených bohů, co na sněžném Olympu stlí.“

Achilleus rychlý v běhu jí odpověď dával a pravil: „Jakpak mám do víavy jít? Mou zbroj přec Trójané mají! Také milená matka mi bránila k boji se chystat, dokud na vlastní oči bych nespátřil, jak sem zas přišla od Héfajsta mi totiž zbroj nádhernou slíbila přinést. Nikoho jiného neznám, čím proslulou výzbroj bych oděl, leda jen štít, jež nosí rek Aiás Telamónovec, ale on sám, jak myslím, teď zápasí ve předních řadách, o tělo padlého druha se oštěpem zuřivě bije.“

Íris rychlá jak vítr mu na to zas řekla: „I my to dobře víme, že mají tvou proslulou výzbroj teď oni, ale i takto jdi k příkopu bez ní a ukaž se Trójským, zda by se přece tě lekli a ze strachu přestali válčit, aby si achájský lid tak udatný oddech v tísní, i kdyby netrval dlouho ten oddech v zuřícím boji.“

Íris, ta bohyně rychlá, zas odešla po těchto slovech, Achilleus, miláček Diův, se pozvedl. Vzápětí Pallas aigidu zdobenou strápci mu vložila na silné plece,

348

potom ta bohyně jasná kol hlavy mu prostřela zlatý oblak a nítla stále v něm plamen zářící vůkol. Jako když z města kouř se valí a k nebesům stoupá zdaleka z nějaké výspy, kol níž boj nepřátel zuří, sevržení po celý den pak zápasí v žalostném boji z hradeb vlastního města, však jakmile zapadne slunce, zaplanou četné ohně a do výše vzhůru se line záře vyšlehuující, tak aby ji sousedé zhlédli, zda by snad připluli s lodmi a před zhoubou chránili město: podobně sahala zář až k nebesům z rekovy hlavy.

Ode zdi k příkopu šel, tam stanul, však v achájský voj se nevmísil — pečlivě plnil své matky důtklivý příkaz. Stál tam a hlasitě vzkřikl a opodál spustila pokřik Athéna — u trójských vojsk tím zvířila nesmírný zmatek.

Jako as pronikne všude hlas zvučný, když polnice zazní, kdykoli obklíčí město voj nepřátel hubících život, takto i Achilův křik tam tenkrát přejasně zazněl. Achillův kovový hlas jak zaslechlí vojáci trójských srdce se zachvělo všem. I koně s překrásnou hřívou s vozy se točili zpět — vždyť útrapy tušili v srdci. Vozkové zděšení byli, když strašlivý, nezmarý oheň najednou spatřili jasné plát nad hlavou chrabrého reka: bohyně jiskřivých zraků jej nítla, Athénská Pallas. Trikrát přes příkop vzkřikl, a mohutně, Achilleus božský, trikrát se zděsili Trójské i spojenci slavní v tom zmatku. Dvanáct nejlepších reků tam tenkrát zhynulo v hrozném chumlu svých vlastních vozů a oštěpů, Achájeci zatím s radostí z dosahu střel již Patrokla vyrvali a hned na lůžko vložili; kolem se řadili druhové milí, v slzách a v průvodu s nimi šel zároveň Achilleus rychlý.

Proléval horké slzy, jak uviděl věrného druha na nosátkách tak ležet, když ostrým kopím byl zabit. Vždyť ho nedávno poslal sám do boje s koňmi a s vozem, avšak nemohl ho již přivítat, až by se vrátil. Héria neúnavného ctná Héra výrazných očí

349

poslala, aby se vrátil, ač nerad, již do mořských proudů; Hélios zapadl do nich, i nechali Achájeci slavní oné urputné bitvy a zápasu neúprosného.

Ustoupili na druhé straně i Trójané z urputné seče, vypřáhli z válečných vozů své střelbité koně a hned se na sněm přihnali dřív, než vzpómněli na jídlo. Zpřítma stáli pak po celý sněm a nikdo si netroufal sednout: všechny jímala hrůza, vždyť Achilleus opět se zjevil, který už po dlouhou dobu se vzdaloval žalostné války. Rozumný Pýlydamás, syn Panthouův, začínal mluvit — viděl jedině on jak nazpět, tak do budoucnosti. Býval to Hektorův druh, vždyť v jedné se zrodili noci. Nad všechny vynikal radou, jak Hektór nad všechny kopím. Dobře smýšleje s nimi teď ujal se slova a řekl:

„Uvažte, přátelé, dobře: já alespoň vybízím všechny do města nyní jít a nevyčkat denice jasné na pláni u samých lodí — jsme daleko od našich hradeb! Dokavad tenhleten muž se hněval na Agamemnona božského, o mnoho snáze jsme válčili s achájským vojskem; vždyť jsem u rychlých lodí i já přec s radostí spával v naději, že se brzy již zmocníme zahnutých lodí. Teď ale hrozny strach mám z Achilla rychlonohého. Jakou má přezpupnou mysl, ten jistě se neuspokojí zůstat na pláni zde, kde achájská vojska i trójská, uprostřed jedni i druhí, se střetají ve stejné síle, nýbrž o naše město a o ženy bojovat bude.

Nuže do města pojďme a věřte mi — takhle to bude. Zdržela božská noc teď Achilla rychlonohého; avšak jestliže nás tu zastihne po ránu ještě, ve zbroji vyrazí na nás a každý ho dobře sám pozná, neboť bude pak rád, když do svaté Tróje se vrátí, přehne-li; psi a supi pak mnoho nás Trójanů snědí. Kéž bych neslyšel nikdy, že tohle se opravdu stalo!

Jestliže uposlechneme, byť s bolestí, tuto mou radu, zadržme válečný lid zde na sněmu přes noc, vždyť město

ochrání hradby a věže i brána a přilehlé dveře mohutné, hlazené krásně a k veřejím zavřené pevně. Ráno hned po rozednění zbroj všechnu si vezmem a opět na hradbách stanem; i zpláče sám Achilleus, jestli snad přijde od lodí sem a bude chtít o hradby bojovat s námi. Ten se zas navrátí k lodím, až spřežení vysokých šíjí unaví všemožným během a ježděním v úpatí hradeb. Avšak do města vniknout mu nesvolí srdce, byť mužné, také ho nezboří nikdy — psi rychlí ho sežerou dříve!“

Hektór s jiskřící přílbou naň posupně pohléd a pravil:

„Pýlydamante, cos řekl, to není mi nikterak milé.

Radíš nám do města couvnout a tam se pak uzavřít. Cožpak nejste už syti toho, být stále jen zavřeni v hradbách? Všichni smrtelní lidé dřív zvalali priamské město baštou tonoucí v zlatě a tonoucí ve vzácných kovech:

Teď ale poklady krásné už nadobro zmizely z domů; prodejem majetku mnoho jde do fryžské země a v krásný méonský kraj, když Zeus, bůh všemocný, zanevřel na nás.

Ale když právě teď syn Istitého Krona mi dopřál u lodí dosáhnout slávy a zatlačit Acháje k moři, blázínku, nedávej nikdy už veřejné takové rady! Nemůže z Trójanů nikdo tě poslechnout — nesvolím k tomu!

Nuže poslechnem všichni, co já vám oznamím: nyní po celém táboře zde si po četách večeri vemte, potom se soustředte na stráž a v noci ať každý je bdělý! Jestli však někoho z Tróů až přespříliš majetek mrzí, shromáždí ho a lidu jej k obecné hostině věnuj!

Lépe, když někdo z našich ho stráví než achájsťí muži. Ráno hned po rozednění zbroj všechnu až na sebe vezmem, u jejich dutých lodí zas půjdeme do prudkých bojů. Jestliže Achilleus slavný již opravdu u lodí povstal, bude to pro něho hůř, když zatouží po boji. Z hloucné všavy já neprechnu před ním a mužně se postavím k boji, ať už si vítězství on či já snad odnesu z bitvy.

Arés je společný bůh a zabijí toho, kdo zabil.“

Takto k nim Hektór mluvil a Trójský to schválili hloucně, hlupáci! Athéna Pallas jim nadobro odňala rozum. Hektoru dali svůj souhlas, ač špatně a zlobně jim radil, nikdo však Pýldamantu, ač dával jim prospěšnou radu. V táboře večeři potom si zchystali. Achájci zatím kvíleli po celou noc a Patrokla oplakávali.

Achilleus uprostřed nich též začínal hlasitě kvílet, ruce, jež hubily muže, si položil druhovi na hrud, často a hlasitě vzdychal jak lvice s mohutnou bradou, které z hustého lesa muž střelec lvičata odňal, když tam jeleny lovil; ta později přijde a teskní, proběhá údolím četná a po stopách lovcových slídí, zda by ho dopadla někde, zle posedlá zuřivým vztekem. Takto on, hluboce sténal a hovořil k vlastnímu vojsku:

„Běda, já onoho dne jsem naplano mluvil, když v rodném domě jsem dodával slů, ach, rekovi Menoitiovi: řek jsem, že do Opoenta mu přivedu ve velké slávě syna, až rozboží Tróju a dostane z kořisti podíl. Avšak neplní Zeus nám lidem úmysly všechny. Oběma souzeno bylo zde u Tróje zbrojit svou krev jednu a tutéž zem, vždyť já se už nevrátím domů, Péleus, staříčkový jezdec, v svém sídle mě nebude vítat, také ne Thetis, má matka, neb tady mě pokryje země.“

Když tedy, Patrokle, nyní až po tobě do země půjdu, teprv tě slavnostně pohřmím, až Hektora, ohrabého reka, hlavu a odňatou výzbroj ti přinesu, tvého to vraha. Před tvou hranicí žárnou pak dvanácti vznešeným synům trójským podřežu hrdla, zle rozhněván pro tvoji zlobu. Zatím mi u loď budeš jen takto, bez pohřbu ležet, okolo dardanské ženy i Trójanek v žasnatém rouše ve dne i v noci tu budou lkát v pláči a prolévat slzy; my jsme získali sílu a mohutným kopím ty ženy, kdykoli smrtelným lidem jsme zbořili bohatá města.“

Přikázal po těchto slovech svým druhům Achilleus božský trojnohý velký kotel dát na oheň, aby co nejdřív

352

mohli Patrokla umýt a krvavou sedlinu spláchnout. Druhové na žhoucí oheň hned vložili na mytí kotel, nalili do něho vody a zespodu topili dřívím. Plameny trojnože báh již lízaly, voda se hřála. Uvnitř lesklého kotle když voda už kлокotem vřela, tehdy mu omyli tělo a natřeli olejem mastným, devřiletou masť mu naplnili pak rány, potom jej na lužko dali a přikryli bebounkým plátnem od hlavy k nohám a svrchu naň prostřeli bělostný rubáš.

Potom po celou noc kol Achilla rychlonohého kvíleli Myrmidonové a nad mrtvým Patroklem lkali. Zeus pak oslovil Héro, svou sestru a manželku: „Héro vznešená, výrazných očí, tys přece jen dovedla vzpružit Achilla rychlonohého zas do boje. Opravdu tedy Achájci s dlouhými vlasy jsou vakutku tví synové vlastní.“

Bohyně výrazných očí mu odpoví, vznešená Héra:

„Co to tu povídáš zas, ty Kronově nejstrašlivější? Věru i vědní člověk smí leocos přec vykonat muži, který jen smrtelný je a důvtipu nemá tak mnoho — předpak bych nesměla já, jež zřejmě jsem nejlepší z bohůž ze dvou dávodů; rodem a proto, že sluji tvou ženou, ty pak že vládněš všem bohům — proč já bych neměla tedy připravit Trójanům zlobu, když na ně se ukrutně hněvám?“

Takto o těchto věcech ti dva tam mluvili spolu. Thetis stříbrnonohá již v palác Hefaistův vešla, hvězdnatý, nezbořitelný, dům bronzový, vynikající nad domy bohů, vždyť sám si ho vystavěl kulhavý mistr. Našla ho při pilné práci, jak zpocen kol mýchů se točil. Trojnože, celkem dvacet, si hotovil, aby mu stály okolo stěn té skvělé a dovedně stavené síně. Ke každé podnoži zespod pak připojil kolečko zlaté, aby od sebe samy mu jezdily do sboru bohů, a zas ze sněmu domů se vracely, hotový zázrak! Potud už hotovy byly, jen scházela ozdobná ucha; právě je připojit chtěl a koval k nim potřebné nýtky.

353

Zatímco takové dílo si hotovil zkušenou myslí, Thetis už nablízku byla, ta bohyně stříbrnonohá. Charis náhodou vyšla a zhlédla ji, půvabná v bílém závoji — za ženu měl ji ten proslulý dovedný mistr; stiskla bohyni ruku a s důrazem mluvila takto: „Thetido v dlouhé říze, ty milá a ctihodná, pročpak do domu k nám jsi přišla, vždyť jindy sem nechodíš často. Pojď tedy se mnou dál, ať mohu tě pohostit u nás.“

Dovnitř po těchto slovech ji vedla ta bohyně jasná, na křeslo zdobené stříbrem ji potom vyzvala sednout, úpravné, krásné, jež vespod i stoličku pro nohy mělo. Héfaišta, slavného mistra, hned volala z dílny a řekla: „Pojď sem, Héfaište! Thetis snad něco si od tebe žádá.“

Na to ten přeslavný bůh jí odvětil, dovedný mistr: „Tak tedy bohyni mocnou a hodnou vši úcty mám v domě, která mě v ochranu vzala, když dolů jsem sletěl a trpěl z vůle své nestoudné matky, jež chtěla mě potají ukryt že jsem byl chromý; a tehdy bych v duši byl vytrpěl strasti, Thetis však v mořském lůně mě přijala s Eurynomou, dcerou to Ókeanovou, jenž zpátky zas do sebe vtéká.“

Těm jsem po devět let tam hotovil přechétné skvosty, řetízky na krk a sponky, též náramky, jehlice, šperky v jejich prostorné slují a hučivě plynul a šuměl Ókean, nesmírný proud, kol dokola; nikdo tam o mně nevěděl z bohů a nikdo i z pozemských lidí, jen Thetis s Eurynomou to znaly, jimž za svou záchranu vděčím. Ta teď k nám do domu jde, a proto je nezbytné, abych Thetidě s krásnými vlasy dluh za život úplně splatil. Ty ji teď na uvítanou hled u nás pohostit skvěle, já zatím kovářské měchy dám s veškerým náradím stranou.“

Pravil ten funicí obr a zdvihl se od kovadliny — kulhal a tenouká lýtka se čiperně kmitala pod ním. Odstavil od ohně měchy — a veškeré náradí, jehož užíval při své práci, zas do truhly stříbrné složil.

354

Potom si obě tváře i obě dvě ruce myl houbou, rovněž mohutnou šíjí a mužná zarostlá prsa. Oblekl šat, vzal podpěrnou hůl a kulhaje vyšel ze dveří: k podpoře pána šly zároveň zlaté dvě služky, podobné mladistvým dívkám, a živým: ty mají i rozum v prsou, mají i řeč jak skutečné dívky, i sílu, mají od věčných bohů i dovednost veškerých prací. Pánovi po boku šly a s ním se pachtily. On se belhal k místu, kde Thetis již seděla na skvostném křesle; hned jí pravici stiskl a takto k ní s důrazem mluvil: „Thetido v dlouhé říze, ty milá a ctihodná, pročpak do domu k nám jsi přišla, vždyť jindy sem nechodíš často. Pověz, co na mysl máš, vždyť srdce mi káže to splnit, jestliže mohu to splnit a dá-li se tato věc splnit.“

Thetis mu odpovídala a ronila bohaté slzy:

„Kolik je, Héfaište, bohů všech na širém Olympu, zdažpak zkusila některá v srdci, ach, tolik žalostných útrap, kolik dal svízelů mně, mně jediné ze všech syn Kronův? Z ostatních mořských bohů mě jedinou podrobil mužů, Péleu Aiakovcovi. Já snesla s pozemským mužem sňatek, ač nerada velmi; ten přemožen žalostným stářím, ve svém paláci leží. I jiné teď trampoty dal mi: Kronovec sice mi dopřál i zrodit i vychovat syna, výkvět hrdinů všech, jak výhonek vypučel svěže; já jsem ho vypěstovala jak stromeček na svahu sadu, pak jsem ho na oblych lodích však poslala k říjským hradbám, aby tam s Trójany válčil; jej nebudu nikdy už vítat, až by se navrátil domů zas do sídla Pélea otce. Avšak dokud mi žije a spatřuje sluneční světlo, rmoutí se — nemožu mu svou blízkostí nikterak prospět. Dívku, kterou jak dar mu vybrali achájští muži, tu mu pak Agamemnón, král přemocný, z rukou zas vyrvál.“

Pro ni se rmoutil a sužoval v srdci. Však Achájce zatím zabnali Trójští až k lodím a dál už jim nesvolovali ani ven z tábora vyjít. Pak argejší vůdci ho vřele prosili, mnoho těž darů, a skvělých, mu přislibovali.

355

Tenkrát jim Achilleus sám sic odmítal odvrátit zkázu, avšak do vlastní zbroje pak přitele Patrokla oděl, potom ho do boje poslal a početné mužstvo mu přidal. Nato zas po celý den se střetali u Skajské brány.

Byli by město v ten den snad zbořili, kdyby byl Foibos Patrokla přeučatného, jenž způsobil záplavu zhouby, nezabíl ve předních řadách a Hektoru nedopřál slávy. Proto se utíkám teď k tvým kolenům, zdali bys mému synovi krátkého věku chtěl darovat štít a též přílbu, mimo to holené krásné, kol kotníku sponkami spjaté, jakož i krunýř — vždyť ten, jež měl, druh věrný mu ztratil, zabítý Tróy — můj syn pln žalu teď na zemi leží.“

Na to jí přoslavný bůh zas odvětil, dovedný mistr:

„Buď jenom dobré myslí a o to se nestarej v srdci! Kéž bych mohl tak jistě ho někde daleko ukrýt před zlou, neblahou smrtí, až hrozný mu naudejde osud, jako se krásné zbroje mu dostane, již se zas leckdo podívá z přeletných lidí, kdo snad jí náhodou spatří.“

Pravil, a nymfu tam nechal a odešel k měchům. Ty rychle obrátil k ohni a dal jim zas rozkaz chopit se práce. Vzápětí dvacet měchů mu foukalo do výhně, přičemž všeliký vzdušný proud, a mohutný, zachycovaly, aby byl při pilné práci hned po ruce slabý, hned silný, jak si to Héfaistos přál a jak toho žádalo dílo. Házel do pánví cín, pak měď též nezlomitelnou, nakonec vzácné i zlato a stříbro. Pak na špalek vložil velikou kovadlinu a do ruky uchopil silně pádné kladivo své a do druhé uchopil kleště.

Nejřívě vytvářel štít, štít kulatý, velký a pevný, všude jej dovedně zdobil, pak připojil obrubu lesklou, trojitou, skvělou, a k štítu i řemen pobitý stříbrem. Na štítě samém bylo pět vrstev a na vrchní ploše vytvářel dovednou myslí i přeletné ozdoby skvělé.

Uprostřed znázornil zem, háň nebeskou, jakož i moře, slunce, jež únavy nezná a měsíc v úplňku právě, zhotovíl všechny hvězdy, tu ozdobu nočního nebe, souhvězdí Plejád a Hyad a silného Orióna, Medvěda, jemuž i Vúz tak často říkají lidé: točí se na témže místě a pohlíží na Orióna, do proudů Ókeanových jen on se nechodí koupat.

Dvojici krásných měst též vytvořil, smrtelných lidí sídlo: v jednom byl sátek a slavné svatební hody; nevěstu z ženské síně tím městem v průvodu vedli za svitu loučí a hlučné tam zvučely svatební písně. Mladí se točili v tanci a uprostřed zástupu jejich píšely zněly a loutny, a četné zvědavé ženy stály tam v průjezdech domů a s údivem hleděly na ně.

Na sněmu početný lid se shromáždil. Vznikla tam hádka, vedli tam spor dva muži stran náhrady za zabitého muže: vrah slavnostně tvrdil, že zaplatil všechno, a lidem důkazy dával; ten druhý však popíral, že by co dostal — proto si přáli ti dva mít konečný rozsudek znaleč. Davý jim přizvukovaly, čímž oběma napomáhaly. Sluhové krotili dav; pak v posvátném okruhu soudním na hladké kameny již si geronti sedli a v rukou. Každý z nich od hlasatele měl žezlo, se kterým potom po řadě vstávali z místa a veřejně hlásili nálezy. Také dva talenty zlata tam ležely uprostřed kmetů, aby je dostal z nich ten, kdo pronese nejlepší výrok.

Okolo druhého z měst dva vojenské tábory stály, zářící zbraněmi svými, a chovaly úmysl dvoji: buďto je vyvrátit zeela, neb na dvě rozdělit všechno jmění, jež uchovávalo v svých zdech to půvabné město. Občané nesouhlasili a chystali zálohu tajně. Na hradbách zatím stály a střihly je manželky milé, útlé děti a s nimi i mužové zesláblí stářím. Schopní vytáhli z města — bůh Arés je vedl a Pallas; oba dva ze zlata byli a oděni ve zlaté roucho,

postavou velcí a krásní a ve zbroji, právě jak bozi nad všechny vynikající; lid pod nimi mnohem byl menší.

Když pak přišli až k místu, jež zdálo se k záloze vhodné, k řece, jež sloužila tehdy všem stádům za napajedla, sedli si právě tam, již oděni v zářící zbroji. Seděli opodál vojska dva zvědi a číhali, zda by spatřili stáda bravu a lesklé loudavé krávy. Stáda se přihnala brzy; dva pastýři kráčeli s nimi, vesele na šalmaj hráli — ten úskok vás nevytušili. Měšťané skrytí je zhlédli a přiběhli, zabrali rychle na obou stranách stáda jak skotu, tak hromadu krásných bělostných ovcí a přitom též zabili pastýře stád těch. Když pak nepřítel zaslechl, jak seděl tam před shromaždištěm, u krav veliký hluk, hned vyskákal na rychlé vozy, stíhal uchvatitele a zakrátko vskutku je dohnal. Potom stanuli v šiku a válčili na břehu řeky, oštěpy kovových hrotů již házeli jedni i druhí. V davu šel Svár a Hřmot, Smrt zhoubná hned svírala muže živého, nezraněného, hned jiného, poraněného, dalšího válečnou vřavou, již mrtvého, za nohy vlekla. Šat, ježž na plecích měla, byl zarudlý od krve mužů. Stejně jak živoucí lidé se stětali, sváděli boje, mrtvolý padlých mužů se vzájemně snažili vyrvat.

Dále zas kyprou nivu tam vytvářel, úrodnou půdu, širokou, zoranou třikrát, a četní orači na ní do kruhu potahy hnali vždy s obratem vzhůru a dolů. Kdyžkoli obratem zpět zas dospěli k souvrati lánů, pohár sladkého vína jim do rukou podával vždycky muž k nim přistupující. Kol brázd se vraceli jiní, dychtíce brzy se dostat též k souvrati rozlehlé nivy. Vzadu se černala zem tak podobná zorané prsti, ačkoli ze zlata byla, což především budilo podiv.

Také královský lán tam vytvářel s osením bujným; držíce ostré srpy to obilí kosili ženci. Hřstě za sebou v řádech jim od srpů padaly k zemi,

358

jiné zas vazací brali a povřísky vázali v snopy. Tři tam vazací stáli a za ženci střhloucí hoši sbírali požaté hrsti, ty v náruči nesli a rychle vazacům dávali je. Pán pozemku u řádků s nimi stál, měl v pravici žezlo a tiše se radoval v srdci. Sluhové opodál nich jim pod dubem chystali jídlo: zabili velkého býka, jej dělili, ženy pak hojnost mísily ječných krulek a žencům z nich vařily kaši.

Vinici vytvářel dál, sad ze zlata, krásný, jenž velmi révou obtížen byl. Mrak hroznů na ní se černal, v řadách trčely tyče, jež zhotovil z ryzího stříbra. Po obou stranách sadu ved modravý příkop a kolem ohradu z cínu; tím sadem jen jediná pěšinka vedla, po níž se nosiči brali, když z vinice sklízeli hrozny. Po této cestičce dívky a mládenci veselé myslí nosili v pletených koších vždy při sklizni sladké ty plody. Líbezně uprosřed nich hrál chlapec na zvučnou loutnu, s průvodem šel a přitom jim zpíval lahodným hlasem krásnou jímavou píseň; k ní mládež tančila, pěla, výskala, vyskakovala a družinu doprovázela.

Dále pak stádo skotu tam vytvořil s přímými rohy: ze zlata zhotovil plavé a z cínu bělostné krávy; ze dvora s bučením táhlým se zvířata na pastvu hnala podél hučící řeky, kol rákosí, které se chvěje. Zároveň se stády skotu šli čtyři pastýři zlatí, devět ohařů rychlých je společně následovalo. Vtom dva strašliví lvi jim lapili řvoucího býka, který byl vůdcem stáda; když vlekli ho, nesmírně bučel. Mladí pastýři hned i s ohaři kvapili za ním. Když pak roztrhli lvi již kůži statného býka, chlemtali černou krev i s vnitřnostmi. Pastýři marně štváli své rychlé psy a na lva je podněcovali. Kdyžkoli měli je kousnout, psi odvraceli se od lvů, velice blízko jen stáli a štěkali, vždycky však couvli.

359

Achilleus se smíří s Agamemnonem, a když mu pak jeho matka Thetis přinese novou zbroj, vyzve všechno vojsko do boje.

Zora když v rouše jak šafrán se od proudů Ókeanových zdvíhala, aby zas nesla své světlo i bohům i lidem, Thetis se blížila k lodím a nesla od boha dary. Zastihla milého syna, jak Patrokla v oběti svírá a jak hlasitě pláče — kol něho tam druhové četní slzeli s ním. Vtom vešla k nim Thetis, bohyně jasná, stísla synovi ruku a s důrazem mluvila k němu: „Toho již nechme tu ležet, mé dítě, ač velmi se nad ním smutíme, když už jednou byl přemožen po vůli bohů. Ty ale od Héfaista zbroj skvostnou a překrásnou přijmi, jakou jediný muž až doposud na plecích nenes.“

Tohle ta bohyně řekla a složila před Achilleu výzbroj — i zařinčel jasně ten celý tak nádhorný výtvor. Hruza všech Myrmidonů se zmocnila, nikdo si netrouf přímo pohlédět na zbroj a ucouvlí. Jakmile však ji Achilleus spatřil, tím víc plál po boji, v hlavě mu hrozně zpod vlček zableskly oči jak plamenná záře. Pak v rukou držel ty božské dary, tak skvostné, a těšil se jimi.

Když se už potěšil v srdci, jak na tuto nádhru hleděl, vzápětí vzletnými slovy se ozval k své matce: „Tu výzbroj jistě mi, matko, dal bůh, vždyť přísluší toliko věčným bohům takové dílo — to nesvede smrtelný člověk! Vezmu si nyní tu výzbroj už na sebe. Jenom se hrozně bojím, že zatímco budu já bojovat, nalezou mouchy Patroklu do sečných ran, jež po kopí zejí, že v nich se zakrátko usadí červi a zohyzdí mrtvého druha, v kterém už zanikl život, a celé že tělo mu zetlí.“

Na to mu odpoví Thetis, ta bohyně stříbrnonohá: „O tohle docela nic se nestarej v myslí, mé dítě! O to se pokusím já, ta hejna dotěrná zahnat, mouchy, co sžirají rády i hrdiny zabitě v boji.“

Pastvinu vytvořil též ten přeslavný dovedný mistr, velikou v údolích krásném a plnou bělostných ovocí, ovčiny, pastýřské chýše a ohrady stíechami kryté.

Dále tam zobrazil rej ten přeslavný dovedný mistr, podobný onomu sálu, ježž Daidalos v rozlehlém Knósu stavěl kdys pro Ariadnu, tu dívku s krásnými vlasy. Na něm pak svobodní chlapečci a dívky s velkými věny tančili v kruhu a jeden vždy druhého v zápětí držel. V suknicce krásné tkané, jež mírně se olejem leskly, jinoši oděni byli, šat hebounký měly zas dívky. Mimo to dívky měly i čelenky krásné, a chlapečci na pásech zdobených stříbrem zas mečůky ze zlata měli. Někdy ovičenou nohou si radostně skočili v kole, lehce jak hrncířský kruh, tak do dlaně vhodný, když k němu zasedne hrnčička a zkouší, zda poběží lehce a hbitě, jindy zas tančili v řadách a skákali naproti sobě. S radostí početný dav kol toho libého tance kolokolom stál. V tom reji i božský pěvec jim k tanci zpíval a na loutnu hrál. Dva kejklíři také tam byli, kteří, když začal zpívat, se točili v přemetech rychlých.

Veletok Ókean též tam zpodobil mohutný, silný, okolo krajního lemu, kol dokola pevného štítu.

Když tedy zhotovil štit tak důkladný, silný a pevný, zhotovil právě tak kruuýt, ježž silněji zářil než oheň, zhotovil těžkou přílbu a ke skráním přiléhající, ozdobnou, nesmírně krásnou, a zlatý k ní připojil chochol, zhotovil Achilleovi i holeně z táhlého oúnu.

Když mu ten proslulý mistr již ukoval veškerou výzbroj, přines ji z dílny a složil ji před matku Achilleovu. Z Olympu zasněženého se Thetis pak snesla jak jestřáb, od boha Héfaista nesla tu třpytivou zářící výzbroj.